

Verdruchte zorgzaamheid

Het is bekend dat eskimo's veel meer woorden voor 'sneeuw' hebben dan wij. Ze hebben dagelijks met sneeuw te maken en zien eigenschappen die voor ons niet van belang zijn: of de sneeuw geschikt is om een iglo te bouwen, of hij vers genoeg is om te drinken, of je er snel op kunt reizen.

Wat de eskimo's met sneeuw hebben, dat hebben wij met zorg. Ik denk dat weinig landen zo'n uitgebreid vocabulaire rond zorg hebben opgebouwd als Nederland: zorgvragers, zorgaanbieders, de zorgketen, huishoudelijke en verpleegkundige zorg, terminale zorg, complementaire zorg, intramurale en extramurale zorg – het rijtje is moeiteloos uit te breiden.

Ook het woord 'mantelzorg' zal menige buitenlander exotisch in de oren klinken.

Wat hebben wij toch met zorg dat we er zoveel aandacht aan besteden, kranten, tijdschriften, tv-programma's, beleidsstukken en adviesrapporten vol? Is het onze zorgzame natuur of onze koopmansgeest? Want laten we eerlijk zijn: zorg is een bloeiend bedrijf. En waar zaken floreren, daar floreert de taal.

Laten we het op beide houden: zorgzaamheid én commercie. Want het zijn juist deze dimensies die het woord 'mantelzorg' onderscheidt: aan de ene kant de zorg uit liefde, vriendschap of trouw, aan de andere kant de professionele zorg.

Mantelzorgconsulent – ook een exotisch taalbloempje – Fiet Opheij zegt in deze uitgave dat veel mantelzorgers zich niet in het woord 'mantelzorg' herkennen. Ze geven mantelzorg zonder het te beseffen. Wanneer ze dus ergens vernemen dat mantelzorgers met vragen en problemen bij de mantelzorgconsulent kunnen aankloppen, dan voelen ze zich niet aangesproken.

Zolang er geen vragen of problemen zijn, is dat niet zo erg. Het is zelfs mooi wanneer mensen zo vanzelfsprekend voor een ander zorgen dat ze niet beseffen dat ze iets bijzonders doen. Eigenlijk valt deze categorie ook niet onder 'mantelzorg'. Je beseft pas dat je iets bijzonders doet wanneer de zorg *niet* meer zo vanzelfsprekend is: wanneer je huis er niet op ingericht is; wanneer je agenda het niet toelaat; of wanneer je omgeving, in plaats van waardering te tonen, je voor gek verslijt dat je geen professionele hulp inschakelt.

Een betere definitie van mantelzorg zou daarom zijn: zorg die je geeft uit *verdruchte* liefde, vriendschap of trouw. Een dergelijke aanscherping van het begrip zou de herkenbaarheid vergroten en de drempel naar de mantelzorgconsulent verlagen.

Ook voor de politici in Den Haag zou het verhelderend zijn. Ze zouden minder snel op het idee komen om het probleem van de stijgende ziektekosten en de vergrijzing af te wentelen op mantelzorgers. Nu is die 'oplossing' volkomen gratis. Liefde, vriendschap en trouw hebben ruimte nodig om te gedijen. Wanneer je tegelijkertijd de vaart der volkeren wil bijbenen, iedereen aan een hoogopgeleide baan wil helpen, de pensioenleeftijd wil verhogen en de werktijden wil verlengen, dan wil je als politicus te veel. Net zoals je te veel wil wanneer je de normen en waarden wil verbeteren en tegelijkertijd de kassa van vunze commercie wil laten rinkelen.

Intussen is het voor ieder van ons, zeker voor de werkende mantelzorger, zaak om ruimte in zichzelf te creëren. Door goed te luisteren naar ons lichaam en door te beseffen dat maar weinig dagelijkse besognes belangrijker zijn dan onze rust en onze gezondheid. Preventieve zorg heet dat, met een van de heilzaamste taalbloemen uit het zorgvocabulaire. Een bloem die helaas wordt ondergesneeuwd door het geschreeuw van kooplieden.

Theo Keltjens, publicist